ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVII — Број 200 — Субота, 29 октобар 1955

Повратак и борба с двојником

22.

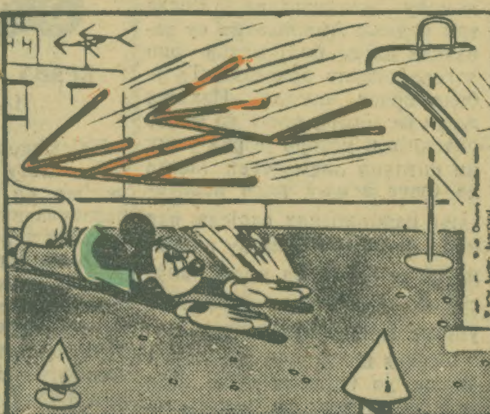

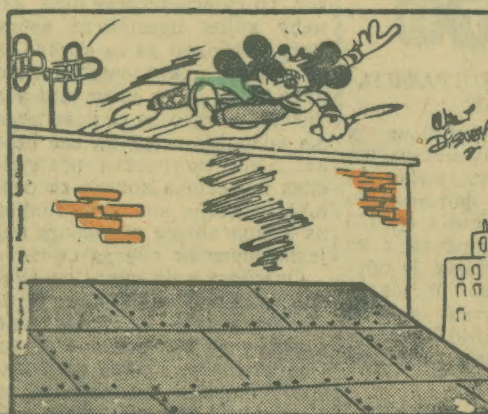

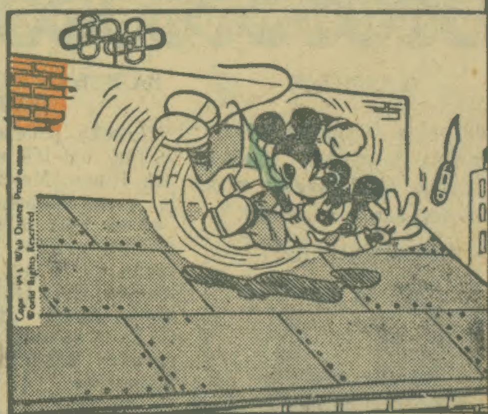

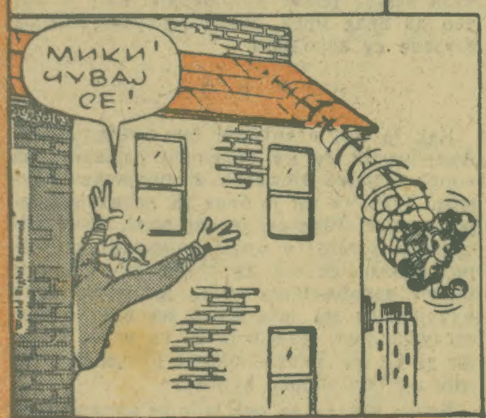

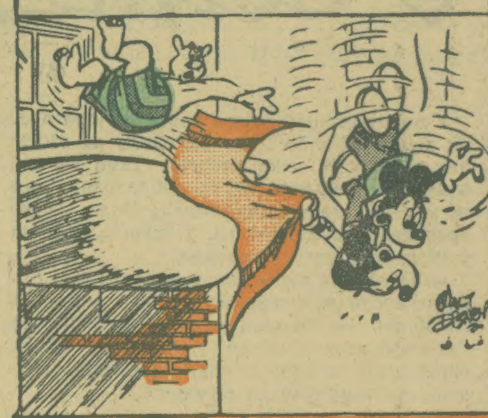

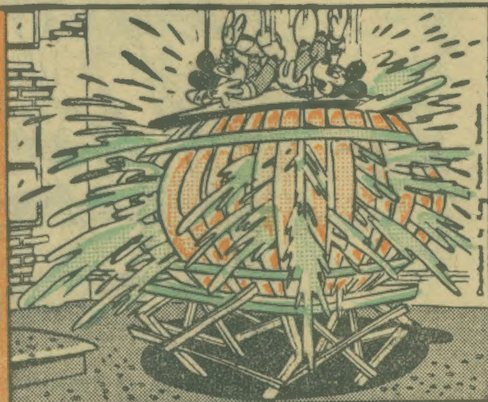

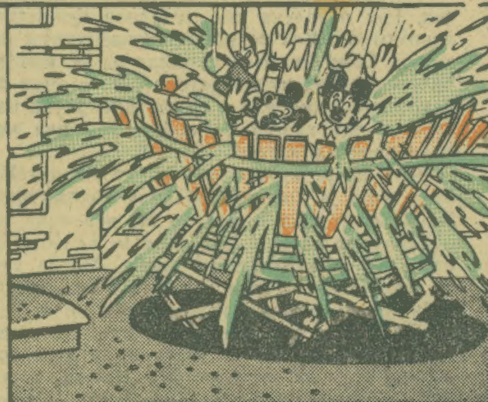

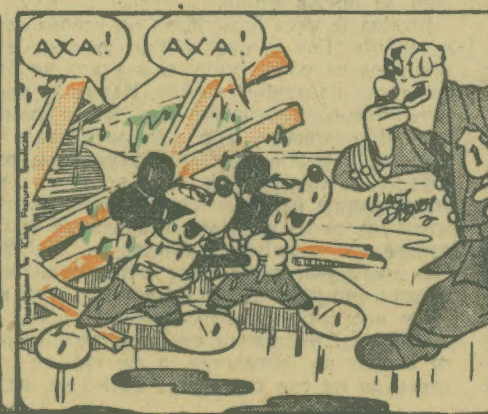

Мрави — тирани

На северу планинског ланца Мато Гросо, све до ушћа Јуруе у Амазон, простире се непроходна област три пута већа од Француске. Тим шумовитим крајем тирански влада неограничени господар: амазонски тропски мрав. Индијанци који живе у прашуми јужно од Манаоса имају храбрости да се ухвате у коштац с крвожедним алигаторима и да лове највећу змију на свету, анаконду, дугачку девет метара, али се још никад нису усудили да ставе ногу на тле мрављег царства.

Према вестима које последњих година стижу из Бразилије, опасност од амазонских тропских мрава много је већа него што се мислило. Они се не задовољавају територијом коју држе, већ теже да је прошире. Ти освајачки походи су добро припремљени и организовани. Први задатак је покоравање других мрављих врста. Пошто на јуриш заузму њихове мравињаке, покупе из њих сва јаја и ларве и пренесу их у своје. Из њих се излегу несрећници који ће целог живота бити робови. Један део робова брине се о „тоалети" мрављe краљице, други перу њена јаја, а највећи део одлази да тражи храну и грађевински материјал за нове мравињаке. Мрави-господари ништа не раде. Њихов једини посао је организовање нових освајачких похода. За њих, притом, нема препрека, па су у стању да пређу чак и преко највеће реке на свету — Амазона.

На почетку овог века дивљи мрави су постојали само на југу од Амазона. Данас су они већ образовали моћне мостобране на северној обали реке и њихове истурене колоне незадрживо напредују према Венецуели. Као прави савремени војсковођи, амазонски мрави не крећу одмах главнину својих трупа. Они образују упоришта, по више десетина километара удаљено једно од другог. То су стратегиске базе, између којих прашумске звери могу слободно да се крећу. За то време „краљице" вредно носе јаја — по више хиљада дневно — тако да се нове мрављe колоније шире на све стране. Зона сигурности прашумских животиња полако се смањује и после неколико година на новоосвојена земљишта ниједна више не сме да ступи.

Опасност која прети од амазонских мрава утолико је озбиљнија што ни човек није у стању да им се супротстави. Пре неколико година истраживач Лајнинген покушао је да их сузбије, али се убрзо морао повући, оставивши на бојишту неколико мртвих. Нова трагедија људи који су покушали да се успротиве мравима одиграла се пре кратког времена. Једна америчка петролејска компанија решила је да испита обале горњег тока Амазона, за које се претпоставља да су богате нафтоносним слојевима. Експедиција од близу стотину људи опремљених бацачима пламена, најмодернијим инсектицидима и другим средствима за борбу против тропских мрава заузела је територију од неколико квадратних километара, на којој је подигла зграде за становање пошто је претходно запалила шуму. Око целог логора ископан је ров широк два метра и напуњен водом. Из те тврђаве полазиле су у прашуму екипе радника наоружане бацачима пламена и испитивале земљиште. И логор и истурене колоне снабдевани су искључиво помоћу хеликоптера. После три недеље Американци су запазили да се број мрава око логора опасно повећава. То је била права опсада. Излазак људи из логора постајао је све опаснији и ускоро је рад у шуми потпуно онемогућен. Место да буше земљу ради испитивања нафтоносних слојева, радници су морали помоћу пламена да се бране од мрава, који су их непрестано нападали, упркос милионима мртвих.

Овакав позициони рат трајао је све до периода суше. Кад је вода почела да нестаје из шанца, мрави су прешли у одлучну офанзиву. Данима су се водиле огорчене битке. Да би се одупрли све већем умору и исцрпљености, људи су образовали бојне десетине, које су се смењивале свака три часа. На тропској жези они су без предаха сипали ватру из својих тешких бацача пламена на колоне нападача, које су постајале све гушће. Потпуно исцрпљени, браниоци једног истуреног положаја прекинули су борбу само за тренутак да би предахнули. То је био њихов крај. Гладни и крвожедни мрави појели су их за неколико минута. Можда би се ова неравна борба претворила у праву катастрофу да нису стигли хеликоптери, који су прихватили преостале браниоце, оставивши у логору сав материјал и храну.

Амазонски мрави претстављају само једну од 4.000 врста мрава које постоје на земљи. Али, права опасност је у томе што они немилосрдно потчињавају себи остале врсте, које им онда ропски служе. Недавно су се тропски мрави појавили и у Европи. За почетак они претстављају опасност само за нашег европског мрава, који је безопасан и користан човеков сапутник на Старом континенту. Један немачки научник израчунао је да ови мрави штите наша поља и шуме од уништења. Један мрав у току лета уништи око 50.000 ларви које се хране житом и другим биљним културама, а шума би нестало кад они не би бранили корење дрвећа од његових подземних непријатеља.

Вредним и корисним европским мравима, који нису нимало себични и у чијим мравињацима живе многи други инсекти, прети озбиљна опасност од крвожедних тропских убојица. Приличан број мравињака тропских мрава примећен је у последње време у Португалији. Опасност је велика. јер су у њима нађене чак и краљице. Португалско министарство пољопривреде одмах је предузело замашне мере да се најопаснији инсект на свету сузбије на самом почетку његовог покушаја освајања Европе.

Мале занимљивости

ТЕЛУРИЈУМ

Телуријум је справа за претстављање Земљиног кретања око Сунца. Реч телурски значи земаљски, везан за земљу.

ЦИНОВСКИ ЦВЕТ

Највећи досад познати цвет на свету је рафлезија, која расте на Суматри. Просечна ширина овог цвета износи око 92 сантиметра.

НАЈВЕЋА ФОТОГРАФИЈА ЗЕМЉЕ

Помоћу ракете избачене у висину од 160 километара изнад Новог Мексика, начињена је досад највећа фотографија Земље. Она се састоји од 130 клишеа у боји, снимљених на траци од 16 мм. Њоме је обухваћен цео Тексас и делимично девет других држава САД — укупно 3,840.000 квадратних километара земљине површине.

ЗМИЈА С ДВА РЕПА

У музеју Природне историје на Универзитету у Илиноису налази се једна змија с два репа. Иако с једном главом, она све унутрашње органе има двоструке, као и две потпуно одвојене кичме. По мишљењу стручњака, овде се ради о случају близанаца који су у једном телу и са заједничком главом. Змија је угинула убрзо после доласка на свет.

Мале занимљивости

КРАВА С „ПРОЗОРОМ" НА ТРБУХУ

Најсложенија хемиска фабрика на свету јесте желудац краве, јер он прерађује траву у беланчевину, масноћу и угљене хидрате, и то у више етапа. Да би испитали тај процес, научници америчког Пфицеровог института на слабину једне краве поставили су округлу направу с пречником од 10 сантиметара. Кроз тај „прозор" они могу у свако доба да виде шта се у унутрашњости животиње догађа, па чак и да извлаче сокове. Направа уопште не смета животињи. Крава је здрава, добро једе и може да се уредно музе. Сметају јој само научници који је по цео дан посматрају.

НАЈВЕЋИ ПЛУГ

Два брата, Американци Реј и Френсис Грајсет, конструисали су плуг који је по свој прилици највећи на свету. Висина му је 4 метра, дужина сечива на ралици 4,5, а бразда коју овај плуг може да узоре дубока је

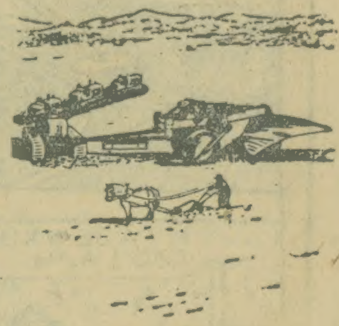

око 1,80 метар. Овај циновски плуг вуку четири трактора, а употребљава се за разгртање земље коју је поплава прекрила муљем.

У осињем гнезду

(5)

У погруженом ћутању корачали смо према месту које је било одређено за састанак у случају неке несреће. Тамо се већ налазило неколико људи. Обрадовала сам се кад сам међу њима видела Пола, нашег драгоценог предводника. Покушавао је да у нама пробуди оптимизам.

— Проћи ће више часова пре но што будемо могли да утврдимо колико смо људи изгубили, — говорио ми је. — Многи ће ићи заобилазним путем, а многи ће остати скривени у каквој живици да би вас сачекали и опоменули на опасност.

На његове последње речи у мени је све задрхтало од захвалности према тим људима који су се, и сами угрожени, излагали новој опасности да би мене опоменули.

Кад је свануло, на шумској чистини која нам је служила као уговорено састајалиште у случају да се нешто догоди, било је око осамдесет људи. Неки су били рањени. Али, човек кога сам нарочито очекивала није дошао. То је био наш радиооператер, најважнији члан наше групе. Сваког придошлицу питала сам за њега. Најзад, један ми приђе и рече:

— Димон је мртав. Седео је баш поред мене.

Без Димона смо били група којој су отсечене руке. Радио-везе, пошиљки, оружја и муниције, значи, неће више бити. Његова смрт учинила нас је правим герилцима.

У главном штабу чекаће дан-два да им се јавимо. А онда ће ставити велики знак питања преко нашег положаја на географској карти.

Поподне је стигао на чистину један од људи који је измакао рацији с горким обавештењима која је прикупио у граду. Само неколицини од наших успело је да сачува оружје, а муниције практично нисмо ни имали. Пошто веза с главним штабом више није постојала, ништа нећемо добијати ваздушним путем. Поред тога, како је Абвер знао сада имена свих чланова групе, ниједан од нас није могао да уђе у Л'Ман.

Остајао нам је само један пут: да, како знамо и умемо, причинимо непријатељу што више штете пре но што се неумитни догађаји сруче на нас.

* * *

Наша намеравана акција — да дигнемо у ваздух воз који је доносио оружје и муницију за Ромела — добила је сад двоструку важност. План је морао бити измењен, јер је наша садашња намера била да прво онеспособимо локомотиву, запленимо товар и тек онда дигнемо композицију у ваздух.

Ниједну акцију нисмо брижљивије припремали; никад нисмо с толико прецизности одмеравали потребан експлозив.

Лежећи приљубљени уз железнички насип, још издалека смо угледали сиви дим локомотиве. Воз се приближавао пуном брзином. Свима нам се учинило да је, као да оклева, застао изнад детонатора, а онда се локомотива пропела и одмах превр нула на страну, повукавши за собом три или четири теретна вагона.

Настала је страховита збрка. Шиштећи, бела пара је потпуно обавила локомотиву. Немачки стражари урлали су, искачући из преврнутих вагона. С насипа је одјекивала пушчана и митраљеска паљба. Могла сам да видим како, ту и тамо, с воза падају војници и остају да леже непомично на прузи. Други су нам одговарали ватром. Групице макијаша ускакале су у воз, док су око њих пљуштали меци. Најзад, зачуо се уговорени сигнал: непријатељ је престао да пружа отпор.

Брзина је увек била један од услова сваке акције. Сад је она постала главни. Јер, већ кроз неколико минута, кад воз не буде стигао на идућу станицу, Немци ће кренути овамо. Утркивали смо се с временом. Истоваривали смо лаке митраљезе и машинке, оружје које се у герилском ратовању најлакше носи. Они који су за време рације изгубили своје пушке, наоружали су се на лицу места и пунили своје џепове одговарајућом муницијом. Да бисмо драгоцени терет брже истоварили, начинили смо живи ланац од воза до кола која су нас чекала нешто даље од пруге.

Најзад, поставили смо под вагоне мине с кратким фитиљима, а ми смо се распрснули на све стране, да бисмо се, идући разним и заобилазним путевима, нашли на уговореном месту. Још се нисмо били удаљили толико да не бисмо могли да видимо воз, кад је прва мина експлодирала таквом силином да нас је готово одигла са земље. Били смо већ миљама далеко, а пригушене експлозије још су се чуле. Воз је разнесен у комаде.

У неколико следећих дана, који су личили на кошмар, многи од наших изгубили су животе. Гинули су свуда — а нарочито при нападима на бокове непријатељских трупа које су ишле да се супротставе инвазионим снагама.

А онда је једног дана једна наша патрола донела узбудљиву новост: сусрела се с патролом армије генерала Патона. Ова је одвела макијаше до једног истуреног положаја и кад су тамо запитали шта би било најцелисходније да учинимо да бисмо олакшали савезничке операције око Л'Мана, одговорили су:

— Аеродроми. Дочепајте се свих аеродрома у вашем департману, јер нам авиони за обрушавање стварају прави пакао.

Три авиона букнула су у пламену пре но што су браниоци аеродрома дошли себи. Мада су бројно били надмоћнији, ми смо имали једно огромно преимућство: заклон. Сваки пут кад су покушали да пређу преко чистине аеродрома, ми бисмо их засипали мецима. Од раног јутра па све до средине поподнева држали смо под ватром посаду аеродрома. А тада се од Л'Мана зачула паљба тешке артиљерије. Кад је почео да пада мрак, трупе генерала Патона заузеле су аеродром.

* * *

Кад је мој идентитет био установљен, Американци су ме доделили одељењу за координирање енглеске и америчке службе. Дужност ми је била да испитујем заробљенике. Тада се, једног дана, збио најчуднији догађај у мојој војничкој каријери. Казали су ми да треба да испитам једног заробљеника који је тврдоглаво одбијао да ма шта каже на претходним саслушањима. Доделили су га мени, у нади да ће ми некако поћи за руком да сломим његово упорно ћутање.

Бацих поглед на име које се налазило на корицама досијеа. Био је то — „мој пуковник".

Ушао је, главе високо уздигнуте, застао пред мојим столом, аутоматски салутирао, и тек тада ме је први пут погледао. Имала сам утисак да ће му очи испасти из очних дупљи. Лице му је наједном постало гримизно.

— Ви! — прошапутао је — Ви!

Док сам му руком показала да седне на столицу испред мог стола, могла сам готово да видим мисли које су се ковитлале по његовој глави... запрепашћење, неверицу, самопребацивање и, најзад, неку врсту поштовања. Он слеже раменима и седе. Мрачан полуосмех развукао му је усне.

— Шта бисте то желели да знате што вам већ нисам рекао? — запита ме.

У његовом тону било је горчине, али и потсмеха, руганја готово.

— Ох, има неких шупљина, — одговорих му озбиљно.

* * *

Данас Соња д'Артоа, чије смо успомене из рата донели, живи са својом породицом — мужем и четворо деце — у Квебеку. Њени суседи и не сањају да је она једна од малобројних жена које су добиле највише британско ратно одликовање „за верно и пожртвовано испуњавање дужности".

(Крај)

Бахамска острва

Многи људи имају обичај да често загледају у атлас, сатима преврћу географске карте, пажљиво посматрају час један час други предео земље и у машти замишљају како изгледају ти крајеви. Многи узму и књиге, па их читају, те тако сазнају колико су велике поједине земље и острва, где се налазе, који људи тамо живе и чиме се баве. Читајући књиге, они дознају да ли су то суви или шумовити предели, има ли река, какве биљке тамо расту и какве животиње живе. Тако дознају, „путујући" кроз географске карте и књиге, многе занимљиве ствари. Овде ћемо у облику разговора направити један излет на Бахамска Острва.

Где се налазе Бахамска Острва?

— Бахамска Острва сачињавају групе многобројних острва, острваца и гребена. Она се налазе између Флориде и Малих Антила, у Атлантском Океану. Називају се још и Лукајским Острвима. То име добила су по шпанском називу Лос Кајос, а то значи: стеновита острва. Има око тридесетак већих, од којих је двадесетак насељено, а гребена има око

2.400. Сва та острва и гребени „дело" су оних чудесних подморских неимара — корала. Обале су стрме и море је крај њих често дубоко 3.000 до 4.000 метара. Иначе, острва су опкољена и коралним наслагама. Значајнији „чланови" те породице су: Велика Бахама, Велики и Мали Абако, Андрос, Острво Провиђења, Сан Салвадор, Рамкеј, Еклим-Ајланд, Маригуана, Инагуа и тако даље. Свако острво налази се на засебном спруду. Између острва и гребена постоје канали кроз које протичу струје, па је пловидба у овим пределима веома опасна. Површина острва износи око 11.000 квадратних километара. Иначе, острва су не само богата шумом, него ту има мноштво река, речица и потока, у којима просто ври од риба, а по песковитим обалама шетају многобројне корњаче. Главни град Бахамских Острва је Насау и он се налази на Острву Провиђења...

Клима, становништво и његово занимање

— Клима Бахамских Острва је блага — суптропска. Летња просечна температура је 28, а зимска 18 степени Целзијусових. Средња годишња температура износи око 24 степена. Овде владају честе циклонске буре, које наносе бродове на плићаке и подводне стене, а праве и страшну пустош. Кише су обилне. На насељеним острвима живи око 80.000 становника. То су већином црнци и мелези, а има и Енглеза и Американаца. Насељена острва су нарочито шумовита, а у тим шумама расте скупоцено махагонијево дрво и друга племенита дрвета, која се извозе у великим количинама. Затим, на Бахамским Острвима расту и извозе се у великим количинама: ананас, поморанџе, лимунови, парадајз, кукуруз, раж, банане итд. Лове се и извозе ракови, сунђери, и бисер. Јако је развијен и лов на крупне корњаче...

Какав је додир са осталим светом?

— Између Бахамских Острва и других оближњих предела земље, а и даљих, постоји редовна авионска и паробродска веза. Иначе, пошто је зима веома блага, многи Американци долазе тамо да проведу извесно време...

А сад мало историје

— Бахамска Острва открио је Кристифор Колумбо још приликом свог првог путовања у Нови Свет, 1492. Шпанци који су се ту населили брзо су искоренили урођенике, употребљавајући их за најтеже радове. У 17 веку, на овим острвима једно време били су господари и гусари звани флибустири. Године 1718 Енглези су успели да се докопају Бахамских Острва, али 1781 дошло је до напада Шпанаца, који су освојили ова острва и на њима остали до 1783 године, кад су она поново припала Енглезима, који их и данас држе. У Другом светском рату Енглези и Американци утврдили су се на Бахамским Острвима ради борбе против непријатељских подморница и осигурања пловидбе по Атлантском Океану. Сама острва претстављају за енглеску империју важно поморско-стратегиско упориште.

Оне неће стићи на југ...

Сваке јесени на терасама „Емпајер стејт билдинга", највише грађевине на свету, заврше свој живот стотине птица-селица. У раним јутарњим часовима, кад су највиши спратови ове грађевине још обавијени маглом, јата птица на свом лету према југу налећу на зидове „Емпајер стејт билдинга" и разбијених глава падају на њене терасе. Двадесетог октобра ове године, на тераси опсерваторије, која се налази на осамдесетом спрату, нађено је 156 мртвих птица, као и два слепа миша, из групе такозваних „црвених слепих мишева", који се ујесен такође селе у топлије крајеве. Неколико птица нађено је и на терасама тридесет и другог спрата, док их на нижим спратовима, као и ранијих година, није било.

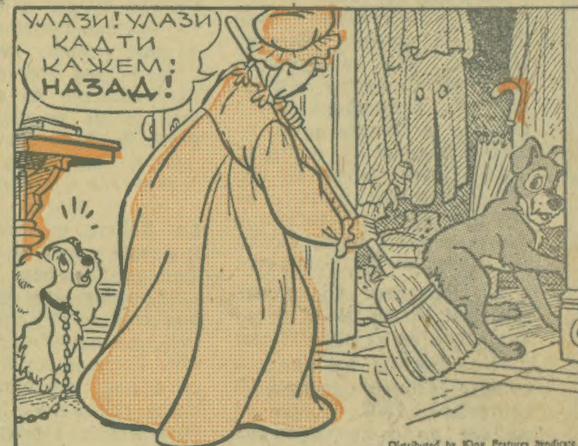

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Кад су основане наше академије?

Име академије потиче од једног дела старе Атине, који је тако назван по хероју Академосу. У том делу града налазио се храм богиње Минерве и највећа атинска гимназија, која је била окружена парком. Ту је држао предавања и чувени грчки филозоф Платон, који је подигао храм музама, па се и његова школа прозвала Академијом.

Академије су заправо научна и књижевна друштва, а понекад и нарочито високе школе. Има их разних и у целом свету, а међу њима и веома старих. И у нашој прошлости било је доста разних академија, али ћемо овде поменути само три, наводећи и време кад су основане.

Српска академија наука основана је 1 новембра 1886 године под називом Српска краљевска академија наука и уметности. Њен задатак је био: „Да науку обрађује и унапређује; да поставља и одржава здраве основе научном суду; да обелодањује и изазива истраживања научна у природи, друштву и историским споменима; да потпомаже одомаћивање и развитак виших уметности; да удруженом снагом за напредак просвете извршује оно за што је посебна снага недовољна". Први њен претседник био је познати научник Јосиф Панчић. Тридесетог јуна 1947 донесен је нов закон о Српској академији наука.

Југославенска академија знаности и умјетности основана је после великих напора који су трајали више од 30 година, и то онда кад су одобрена правила, а то је било 4 марта 1866 године. Прву седницу одржао је историчко-филологички разред 5 јуна 1867 године, а то је дан кад је академија стварно почела да ради. Прва велика седница одржана је 28 јула 1867 године у Народном дому (данас Опатичка улица 18), у присуству великог броја гостију из Србије и изасланика из Словеније. Јавна прослава отварања академије била је забрањена, али је била допуштена свечана седница у просторијама академије. За њено оснивање нарочито се много заложио бискуп Јосип Јурај Штросмајер, који ју је и финансиски помагао, а њен први претседник био је Фрањо Рачки.

Уредба о оснивању Академије знаности ин уметности у Љубљани донесена је 11 августа 1938, а 7 октобра исте године наименовано је првих 18 редовних чланова. Прва главна скупштина ове академије одржана је 12 новембра 1938 године. Први претседник био је Рајко Нахтигал, редовни професор за словенску филологију на универзитету у Љубљани. После ослобођења донесена је уредба која је знатно проширила подручје рада ове академије.

БЕНТОСКЕ

Бентоске су морске рибе: ландовине, раже, једна врста морских паса, морске мачке, грдобине и друге. Оне живе на дну мора. Месо им је укусно, миришљиво и хранљиво због разних хемиских састојака које ове рибе узимају с храном.

Шта је мачков брк, а шта мачје око?

Мачков брк је једногодишња биљка чије је лишће издељено у кончасте кришке. Цвет је отвореноплаве боје, а плод је надувена чаура. Расте по усевима, шибљацима и сувим ливадама у Европи и Северној Африци.

Мачје око је врста кварца, која је постала такозваном псеудоморфозом азбеста. Кад се углача, има лепе преливе боја. Употребљава се као украсни камен.

КО СУ ТИБЕТОБИРМАНЦИ?

Тибетобирманци су огранак индокинеске (задњеиндиске) гране у монголској групи народа: Мечи, Качари, Гароји, Бодо-народи, Асамци, Наге, Бирманци, Чингпо, Качини, Лолои итд.

АРБОРЕТУМ

Реч арборетум потиче од латинске речи арбор, што значи дрво. Уствари, то је расадник разноврсног домаћег и страног дрвећа и грмља, а служи за научне, васпитне, па и декоративне сврхе. У арборетуму научници проучавају биолошка својства биљака, као и еколошке односе дрвећа и грмља, јер то има велику важност за њихову примену у шумарству. Арборетуми се обично подижу у облику јавног парка или су комбиновани с ботаничком баштом, али некад и као искључиво школски и научни објекат.

Човек без домовине

Тринаестог августа 1863 године, њујоршки лист „Хералд“ објавио је у својој рубрици „Читуља“ и ову вест:

„Филип Нолан. Умро 11 маја на америчкој корвети „Левант“. Географска ширина 2° 11' север; дужина 131° запад“.

Можда би се над овим редовима многи зауставили да је уместо имена Филипа Нолана стајало: „Човек без домовине“. Јер, његово име било је давно заборављено, док су се „човека без домовине“ сећали многи официри америчке морнарице, који су, наизменично, били нека врста тамничара више од педесет година Филипу Нолану, најнеобичнијем и можда најнесрећнијем сужњу на свету.

Филип Нолан је био млад официр кад се, из ко зна којих разлога, уплео у заверу Арона Бера, о коме ни до данас амерички историчари нису донели свој суд. Чињеница је, међутим, да је Бер био на суђењу ослобођен, а исто тако и сви виши официри које је он имао за собом. Сви они успели су да увере судије да су остали верни домовини. На суђењу Филипу Нолану, које је одржано пред војним судом у Форт Адамсу, претседник суда запитао је Нолана да ли би желео да у своју одбрану изјави нешто чиме би показао да је увек остајао веран Сједињеним Државама. На те његове речи, Нолан је, обузет бесом, узвикнуо:

— Проклете Сједињене Државе! Жеља ми је да никад више не чујем о њима!

И заиста, од тог дана — суђење је било одржано 23 септембра 1807 године — па све до своје смрти на броду „Левант“, он никад више није чуо име своје земље. Јер, као што смо казали, више од пола века живео је Филип Нолан као „човек без домовине“.

Ноланове речи изазвале су запрепашћење међу судијама, који су сви од реда америчкој Револуцији посветили своје животе. Чланови војног суда, коме је претседавао стари генерал Морган, повукли су се одмах на већање. После мање од петнаест минута, вратили су се у судницу и Морган, блед као крпа, изговорио је свечаним гласом:

— Хапшениче, чуј одлуку суда. Суд одлучује да никад више не чујеш име своје домовине.

Нолан се насмејао. Али, његовом смеху нико се није придружио. А тада је Морган, обраћајући се једном од официра, наставио:

— Предајем вам хапшеника. У наоружаном чамцу одвешћете га у Орлеан и тамо га предати заповеднику морнарице. Водите рачуна да пред хапшеником нико не спомене Сједињене Државе.

Тако је почело чудно заточење Филипа Нолана на разним бродовима америчке флоте. Наређење које је примио капетан првог од бродова на којима је Нолан издржавао своју казну гласило је:

„Сер, примићете од поручника Нила особу Филипа Нолана, бившег поручника америчке војске. Ова особа је на суђењу пред ратним судом изјавила, и то уз проклињање, жељу да никад више не чује о Сједињеним Државама. Суд га је осудио на тај начин што ће му ту жељу испунити. Ви ћете узети осуђеника на свој брод и предузећете све потребне мере да му се бекство онемогући. Даћете му стан, храну и одело какво доликује официру његовог некадашњег чина, као да је путник који вашим бродом путује по службеној дужности. Господа на броду могу с њим стварати односе какве год желе. Он не сме бити изложен понижењима, нити се икад без потребе сме потсећати на чињеницу да је затвореник. Али, ни под каквим околностима он не сме да види своју домовину, нити да о њој чује ма какво обавештење. Водићете најстрожу бригу да сви официри под вашом командом пазе да се ово наређење не прекрши“.

Присуство овог необичног кажњеника падало је тешко бродској посади, јер пред њим нису смели да разговарају о ономе о чему сви морнари свих земаља најрадије говоре: о дому и домовини, рату и миру. Због тога је на броду био заведен нарочити систем. Нолан је сваког понедељка ручавао с капетаном, а осталих дана наизменично с по једним од морнара. Доручковао је и вечерао сам у свом салону — увек је на сваком броду имао свој салон — на чија је врата стално, мада неприметно, мотрио један стражар.

Понекад је морнарима било дозвољено да на своје седељке позову „Проста дугмета“, како су они звали Нолана. Тај надимак је добио због тога што му је било забрањено да на својој униформи — Нолан је

по сопственој жељи до краја живота носио униформу — има прописна дугмета, јер је на њима био амблем земље које се он одрекао.

Чланови посаде могли су да му дају књиге на читање под условом да нису штампане у Америци и да се у њима о њој ништа не говори. Он је такође добијао на читање све стране листове, али је њих један официр морао претходно да прегледа и исече сваки чланак у коме би, макар једном речју, биле поменуте Сједињене Државе.

За време првог Ноланововог путовања, кад је брод пристао у једној луци на Рту Добре Наде, један од официра купио је неколико енглеских књига. Међу њима се налазила и тек објављена „Балада последњег минстрела“.

Нико није слутио да би у њој могло бити нечега о чему је Нолану забрањено да чује. Једно по подне искупили су се официри на палуби и, један за другим, читали наглас. Кад је дошао ред на Нолана, он је узео књигу. Неким случајем, њему су дошли ови стихови: „И овде дише човек душе тако мртве да никад себи није рекао: ово је моја, моја родна земља. Чије срце никад није запламтело кад је, после странствовања по туђини, своје кораке упутио према дому“.

Овде се јадник загрцнуо и није могао да настави. А тада је скочио и бацио књигу у море.

Тог дана мора да се сломио Ноланов пркос. Јер, он је у почетку, бар наизглед, примао своје заточење као неку врсту лакрдије и трудио се да покаже како ужива у путовању морем. Али, отада он више није био исти човек.

За време другог Ноланововог путовања — њега су пребацивали с једног брода на други кад би онај на коме је био имао да се врати у домовину — први пут се догодило да је покушао да неког пита о домовини. Наиме, кад се брод усидрио у напуљској луци, капетан је одлучио да приреди бал, на који би били позвани и гости из града. Чланови посаде замолили су капетана да позове на бал и Нолана, обећавши му да ће читаво време по један од њих бити уз њега. Међу званицама се, неким случајем, налазила и једна Ноланова позналица. Уколико је весеље постајало бучније, утолико је опрезност официра бивала мања, тако да је он пришао својој познаници и замолио је за игру. Официр који је стајао поред њега био је тако збуњен да није ни покушао да га спречи. Нолан је почео разговор распитивањем о њеним утисцима из Европе, а затим ју је, као узгредно, запитао: „А какве вести имате од куће?“

— Од куће, господине Нолане? Ја сам мислила да сте ви човек који жели да никад не чује о дому и домовини. — Рекавши то она га је усред игре оставила.

Једини догађај који би Нолан могао назвати срећним догодио му се за време Енглеско-америчког рата 1812 године. За време једне битке, погинуо је официр који је управљао топом и читава његова посада. Усред узбуне која је настала, појавио се Нолан и засуканих рукава приступио топу. Ддграбио је ђуле, напунио топ и испалио на непријатеља. Одмах се око њега скупила група морнара и ставила се, не питајући никога, под његову команду. Нолаков топ испалио је за време битке двоструко више граната од осталих топова на броду и много допринео победи.

После битке, командант је скупио читаву посаду и пред свима дао Нолану свој мач. Нолан је заплакао као дете, јер је први пут после толико година поново носио мач о бедру. Али, то му је била једина награда, јер на капетанову молбу надлежнима да се Нолану опрости даље издржавање казне није стигао никакав одговор.

Једном је брод на коме се Нолан налазио наишао на једну стару олупину којом су кријумчари црним робљем превозили свој живи товар. Готово без борбе, кријумчари су били савладани и капетан брода упутио је једног од официра да преузме управљање заплењеним једрењаком. Официр није знао шта прво да предузме. Црнци су потицали из неке португалске колоније, а он није знао ни речи португалски. Због тога је затражио да му с брода пошаљу неког тумача.. Нолан је једини знао португалски и капетан га је замолио да с једним кадетом пређе на једрењак и помогне официру. Кад је Нолан објаснио црнцима да су слободни, подигла се бура од усклика, али, кад им је превео поруку да ће их пребацити на рт Палмас, весеље је замукло.

— Ах, не Палмас! То је далеко од наших домова. Одведите нас нашим кућама, у нашу земљу, — преклињали су црнци.

А један од њих, који је као тумач ових несрећника разговарао с Ноланом, испричао му је да су га трговци робљем ухватили баш кад је кренуо да тражи белог доктора, јер се цело његово село разболело од неке чудне болести.

Док је преводио ове потресне историје, Ноланово чело било је мокро од зноја, а по дрхтању његових руку видело се да је желео да умилостиви официра и да га приволи да им испуни жељу. Тешко је рећи ко је с већом стрепњом очекивао његов одговор: Нолан или црнци. Најзад, официр се одлучио:

— Кажите им: да. Одвешћу их у њихову земљу, њиховим домовима, макар морао да једрим овом олупином и кроз Сахару.

Док су се чамцем враћали на брод, Нолан се обратио кадету који га је пратио:

— Младићу, нека ти ово покаже шта значи бити без породице, дома и земље. И ако икад дођеш у искушење да кажеш једну реч или учиниш нешто што би створило јаз између тебе и твоје породице, дома или земље, зажели да тог тренутка умреш.

После тога путовања, Нолан је нагло почео да слаби. Али, према људима на броду остајао је исти: благ и увек спреман да им помогне, да седи поред њихове постеље кад су болесни.

Било му је близу осамдесет година кад је пао у постељу. Бродски лекар је проридао брз крај. Због тога је капетан можда и дозволио једном од најмлађих официра, с којим се Нолан највише зближио, да га посети у његовој кабини.

„Човек без домовине“ лежао је беспомоћно у постељи, на чију је доњу таблу била прикуцана мапа земље које се он пре више од педесет година добровољно одрекао. Мапу је Нолан нацртао сам, по сећању.

— Видиш, — обратио се он младићу. — Овде ја имам своју домовину.

— У том тренутку осећао сам се као чудовиште, — причао је доцније овај официр. — Мрзео сам себе што му раније нисам причао о домовини.

— Знам да умирем, — наставио је Нолан. — Домовину више никад нећу видети. Зар не би могао бар сад да ми о њој причаш? Причај, кажи ми све... све...

И младић је, прекршивши заклетву, почео да прича о свему што се за педесет година збило у далекој домовини: о проналасцима, о књижевности која се тек рађала, о новим универзитетима ..

Тог истог дана Нолан је умро. На сточићу крај његове постеље нађен је комадић папира на коме је писало: „Сахраните ме у мору. Оно је било мој дом и ја га волим. Али, зар се неће наћи нико ко би, као сећање на мене, поставио камену плочу у Форт Адамсу или у Орлеану, да моја несрећа не буде већа но што се може поднети?“

Плач лепши од музике

За време златне грознице у Калифорнији, читава насеља, обично никла за неколико месеци, састојала су се готово од самих мушкараца-копача злата. Били су то градови у којима су жене биле ретке као беле вране, а деца готово заборављена слика.

Једног дана стигла је у град Калифорнију, који је такође у време трке за златом био „варош мушкараца“, једна група музичара. Сала у којој је требало да одрже концерт била је већ читав час пре почетка дупке пуна. Копачи, иначе увек умрљани песком који су грозничаво испирали да би дошли до злата, обукли су за ову свечану прилику своја најлепша одела. Најзад, у салу су ушли музичари и заузели своја места на позорници. Први тонови увертире испунили су салу. И баш у том тренутку, негде из последњих редова, зачуо се плач једне бебе. Збуњена мајка журно је устала и, покривши бебино лице крајем свог широког огртача, пошла је ка излазу. Истовремено је са свог седишта скочио један стари копач, вичући на сав глас:

— Зауставите музику и пустите да чујемо малога! Више од две године нисам чуо дечји плач.

Сви присутни дочекали су његове речи бурним повицима одобравања и пљескањем. Инструменти су умукли и „ћутали“ су све док се малиша није сит наплакао и, уморан од плача, заспао. Тек тада је концерт настављен.

Тајна једног баобаба

Недавно је амерички природњак Адамсон дошао до необичног открића. Боравећи на Зеленом Рту (Кап Верде), он је оборио једно џиновско дрво баобаб, које је имало 30 метара у обиму, и почео да скида један за другим слојеве коре, да би израчунао старост дрвета. На триста првом прстену нашао је натпис који су, тачно пре 300 година, урезали неки португалски морепловци. Даљим скидањем слојева Адамсон је израчунао да је овај необични баобаб стар 5.150 година.

БОГАТСТВО НА ДНУ ФОНТАНЕ

Сваких десет година чисти се велика фонтана на тргу Де Ферари, у Ђенови. Приликом последњег реновирања овог уметничког споменика, радници су на дну фонтане нашли 500.000 комада новчића од једне и две лире. Њих су бацали у воду туристи, придржавајући се старинског веровања да свако ко жели да се поново нађе под тим пријатним поднебљем треба да баци новчић у фонтану. Ђеновска општина одлучила је да овај новац употреби за помоћ сиромашнима у току зиме.

ЗАБАВНИК наших дедова

ЛОВ ПРВОБИТНОГ ЧОВЕКА

Првобитно ловачко оружје било је исувише оскудно. Човек тада није имао ни лука, ни стреле, ни мреже, ни праћке. Штап и камен беху му једина средства за лов. Џон Лобок, који се доста бавио овим питањем, пише да је тешко веровати како је човек тада могао убијати дивљач, кад није имао готово никаквог оружја, али у исто време доказује да су животиње првобитног доба биле питомије и мање подозриве према човеку него што су данас. На ненасељеним острвима све животиње су готово питоме. Њихово подозрење и смотреност расли су напоредо са развитком умешности човека.

Како је ловио првобитни човек, то се, унеколико, даје видети по лову данашњег дивљака. Он по целе сате лежи у заседи и чека животињу крај извора или речице, плива испод водене површине и удише ваздух на трску, лежи на леђима гдегод на стени, са комадићем рибе у руци, и ту се претвара да спава, док не намами јастреба или врану, па је ухвати. Првобитни ловац тако је некада радио као дивљаци Северне Америке што раде данас, који кад имају велик лов онда туку и секу колико год више могу животиња, али собом односе само најбоље комаде.

Најстарије оруђе за риболов била је кост оштра с оба краја. Касније је риба ловљена копљем, које је на врху имало оштру кост или заоштрено дрво. Затим се већ у лову почео употребљавати камени нож, камена секира, камена стрела, камени кинжал и друга господија средства.

ДИОГЕНОВ ОДГОВОР

Када је Аристид видео Диогена да сам себи готови вариво, рече му:

— Када би ти умео да се додвориш Дионизију, онда не би имао потребе да сам себи готовиш вариво...

Диоген му одговори:

— Када би ти умео да живиш само од варива, онда не би имао потребе да се удвараш Дионизију.

ХВАЛИСАВИ СТИХОДЕЉАЦ

— Потребна су ми била три дана да бих спевао само три стиха, — рекао је једном приликом славни грчки писац Софокле.

Када је то говорио, поред осталих, слушао га је и неки стиходељац, па у чуду рече:

Три дана! А ја бих за то време спевао стотину стихова...

— Сигурно би, али твоји стихови не би преживели ни три дана.

У КОЈЕ ДРВО ГРОМ НАЈРАДИЈЕ УДАРА

Од грома највише страдају храстови, а најмање букве. Заправо, не зна се шта је узрок тој чињеници. Док гром удари у букву једанпут, он петнаест пута удари за исто време у црногорично дрво (бор, јела итд.), у храст 54 пута, а у осталу белогорицу 40 пута, итд.

НИ У ШАЛИ НЕ ЛАЖЕ

Прича се за Епаминонду да је толико волео истину да се о њему причало како ни у шали не воли да лаже.

КАКО СУ СЕКВОЈЕ добиле име

Како је џиновско дрво секвоја са америчког Запада добило име? По неком ботаничару, како је то чест случај код биљака? Или по једном познатом генералу, како је то било предложено? Ни по једном од њих, већ по Индијанцу Секвоји из племена Чироки.

Индијанац Секвоја рођен је око 1760 године у селу Таксиги, у данашњој држави Тенеси. Отац му је био бели ловац, који је Секвојину мајку, кћер једног од поглавица племена Чироки, убрзо напустио и вратио се белим људима. Секвоја је у детињству остао хром и тако није могао да учествује у ратничким играма вршњака, него је већи део младости провео у друштву своје мајке. И у то време већ је почео да мисли о несрећној судбини свог племена, које су стално потискивали бели насељеници.

Кад је одрастао, Секвоја је посетио градове на америчкој источној обали и упознао се са животом белих људи. Нарочито му се допао кујунџиски занат, који је за кратко време савладао, тако да је по повратку у своје село могао да отвори радионицу. Сребрни украси које је он правио спадају међу најлепше што су Индијанци икад створили и његови саплеменици почели су да га поштују због његове вештине.

Али, од свих ствари које је Секвоја видео међу белим људима, највеће дивљење изазвало је код њега то што су они могли да „говоре преко хартије". Он је сматрао да је писменост она сила која уједињује беле људе и видео је у њој средство за уједињавање свог племена.

И тако је Секвоја сазвао све поглавице племена Чироки и почео да им говори о томе да племена треба да се уједине, да се претворе у јединствен народ који би имао своје писане законе. Луком и стрелом не може ништа да се учини; треба покушати са просвећеношћу. Са своје стране, он, Секвоја, напустиће свој занат и радити на стварању азбуке. Мада с неверицом, поглавице су ипак прихватиле његов предлог и Секвоја је почео да ствара индијанску азбуку. Било му је тада 49 година.

Наше азбуке имају за собом по 20 до 30 векова непрекидног развоја — од Египта, Феникије и Грчке — а Чироки-Индијанци требало је да постану просвећени такорећи преконоћ. Њихову азбуку створао је човек који је био и сам неписмен, а усто препуштен самом себи. Но, тај човек је располагао огромном енергијом. После три године рада, створио је на хиљаде знакова, за сваку реч по један, а онда је увидео да је то без икакве користи и почео је све испочетка. Пажљиво је слушао говор својих саплеменика и раздвајао речи на слогове и гласове. Тако је дошао до азбуке од 85 знакова, од којих су неки били оригинални, а неки преузети из латинице. За ове друге служиле су му као извор неке старе америчке новине. После дванаест година, његов посао на азбуци био је завршен и он је био спреман да учи писмености своје сународнике.

То није било лако, јер су Индијанци сматрали Секвојине знаке за мађију, а његов рад за дело поремећеног разума. Најзад су два млада ратника пристала да уче, мада ни њихова намера није била да нешто науче, већ да докажу оно у што су сви веровали — да је Секвоја луд. Али, на своје велико изненађење, убрзо су се уверили да Секвојини знаци нису бесмислени и да помоћу њих могу да се споразумевају. Ту новост разгласили су у својим селима и ускоро су са свих страна почели да пристижу „ученици".

Није прошло много времена и у племену Чироки више није било неписмених. Почео је да излази и лист на Чироки- језику, а ускоро су донети и први писани закони, којима се забрањује пиће, и препоручује подизање пољопривреде и сточарства. То време је било „златно доба" Чироки- Индијанаца. Њихова стада су се умножила, а товари жита и дувана пловили су низ Мисисипи. Чак је и „велики бели отац", како су Индијанци звали америчког претседника, позвао једног претставника Чирокија у Вашингтон. Тај претставник био је Секвоја и у Вашингтону је дочекан с почастима.

Међутим, баш злато је учинило да убрзо дође крај „златног доба". У земљи Чироки откривен је племенити жути метал, па су хиљаде копача нагрнуле са свих страна, палећи и пљачкајући. Стока је одвођена, поља гажена, а убијани сви који су покушавали да се супротставе најезди. „Бели отац" више није био пријатељ. Његови војници пребацили су 13.000 Чирокија преко Мисисипија у Оклахому. Успут је умрло 4.000 Индијанаца, а преостали су се нашли међу негостољубивим рођацима, који су се у Оклахоми населили раније.

Тада се Секвоја прихватио последњег и највећег посла у свом животу. Желео је да створи азбуку и језик који би били заједнички за све Индијанце и који би их ујединили против белих завојевача. Године 1843, иако већ у дубокој старости, оставио је свој дом и у пратњи једног младог ратника кренуо да посети сва индијанска племена и да чује њихов говор. Свуда је дочекиван лепо и свуда су му Индијанци излазили усусрет и олакшавали му посао. Прешао је бескрајне прерије и високе Стеновите Планине, по снегу, киши и сунцу. Напори су били велики и његов млади пратилац је подлегао. Секвоја га је сахранио и продужио пут сам. Хтео је да нађе Чироки-Индијанце који су се отселили у Мексико још док је он био дечак. Тај пут изискивао је нове велике напоре и Секвоја је најзад и сам подлегао. Далеко у брдима Мексика, заспао је он поред ватре, да се никад више не пробуди. Ветар је засуо песком његово тело и гроб му се не зна.

Секвојином раду подигнут је најлепши споменик који се да замислити. Највеће и најстарије дрвеће на свету носи његово име.

Радар с највећим дометом

У Енглеској је израђен радар који има већи домет него сви досадашњи: 80 километара. Нарочито је погодан за бродове. Приликом приказивања, онај део уређаја који налази удаљене предмете био је монтиран на крову једног хотела. Посматрачи су могли да виде на радарском платну слике предмета који су били удаљени до 80 километара. Конструктори овог радара тврде да апарат може да открије сваки предмет на води, почев од галеба удаљеног 1600 метара, па до неког рта који је далеко 80 километара. И поред велике прецизности, овај апарат је мањи од других. Због тога је веома погодан за рибарске бродове. Њиме може да рукује и неквалификовано лице, и то после кратке обуке.

МЕАНДЕР

Меандер значи кривудање речног тока. Назив је дошао по имену реке Меандер, која се налази у Малој Азији и има многобројне окуке. Осим тога, реч меандер значи оригиналан класичан грчки орнамент, који је нарочито примењиван у дорском стилу: то је низ преломљених линија у виду правилних геометриских фигура.

ЗАБАВНИК наших дедова

НА РАЗВАЛИНАМА ВАВИЛОНА

Султан Абдул Хамид дао је ових дана дозволу једној немачкој научној експедицији да испита развалине Вавилона. Експедиција под управом доктора Колдевеја радиће пет година у месту и нада се да ће открити испод шљама и песка све што се очувало од овог великог старинског града. Откопавање ће почети на развалинама двора цара Навуходоносора, јер се научници надају да ће ту наћи много занимљивог материјала.

ДАНТЕОВО ЗНАЊЕ О ЗЕМЉИ

Доло, учени Талијан, пошто је пажљиво прочитао Дантеово дело „Божанствену комедију", доказивао је да је наука у време Дантеа имала већ извесна космографска и географска знања, која су и до данас неизмењена. Тако, например, у Дантеово доба знало се да је месец главни проузроковач морске плиме и осеке, да је површина мора апсолутно равна, да постоји средсредна сила (тежа), која се и онда доказивала падањем тела на земљу, да је земља округла, да је већи део копна збијен у северном земљином полу, итд. И, још нешто, да је у то време било извесних појмова о хемиским елементима.

ОПАСНОСТ ЗА ТЕНОРЕ

Граф, један од најпознатијих механичара у Вашингтону, изумео је малу справу коју је назвао: бекинг. Ако се та справа метне у уста, па се запева, онда певач добије најпријатнији и најумилнији глас, ма како му грло било рапаво. Граф је изјавио да ће усавршити свој проналазак, тако да ће певач увек моћи лако да пева за једну октаву више, него иначе — без те справе. Тако ће баритони правити велику конкуренцију тенорима.

У СКЛАДУ С МОДОМ

У новије доба почели су и живо цвеће да бојадишу, а нарочито руже. То се чини из два разлога: прво, да се јевтиније руже протуре као скупоцене сорте и, друго, да се боја цвећа доведе у склад са женским оделом. У Бечу праве те бојадисане руже од белих ружа. Тако беле руже постану црвене као порфир чим се замоче у раствор еозина и сафранина. У тај раствор дода се мало стипсе. Од боје која се зове јодвиолет свака ружа постане љубичаста. Каранфили се бојадишу на црвено сафранином и куркумом. Цвеће и траве добију превлаку као од бронзе када се спусте у врућ раствор фуксина или метилвиолета.

СНАГА МИШИЋА

162 кгр.

Човек средње јачине може да дигне 110 килограма. Жена има снагу као дечак од 16 година. Најјачи су мишићи код човека на вилицама. Има људи што скрцкају коштицу брескве, која се може разбити тек под теретом од 162 килограма. Птице имају најјаче мишиће у крилима. И бува има велику снагу у мишићима, јер скочи 11 и по пута колико је дуга, а може да повуче терет 83 пута већи него што је она.

КО ЛИ ЖИВИ У ОВОЈ КУЋИЦИ, ЉУПКОЈ И МАЛОЈ КАО КУТИЈА?
ДОТЛЕ, ИЗ СВОГА РУДНИКА У ПЛАНИНИ, ВРАЋАЛО СЕ СЕДАМ ПАТУЉАКА.
ИЗГЛЕДА ДА ОВДЕ НЕМА НИКОГА.
АЛА СУ ОВО МАЛЕ СТОЛИЦЕ! КАО ДА СУ ДЕЧЈЕ.
АКО СУ ДЕЦА, ОСТАЋУ ДА СЕ БРИНЕМ О ЊИМА.
НАСТАВИЋЕ СЕ

НАЈЈАЧА ЖЕНА НА СВЕТУ

Висока сам 168 сантиметара и тешка 62 килограма. Па ипак, у стању сам да прстима савијам ексере дуге 15 сантиметара и да цепам надвоје дебеле књиге као што је телефонски именик Лондона. Сем тога, могу да држим греду с пет људи, а кад сам била девојчица, у школи, подигла сам терет од 160 килограма.

При савијању ексера од 15 сантиметара ствара се толика топлота да марамица у коју је ексер завијен — прогори. Један лекар је тврдио да је та снага физичко оличење моје злоће. Не знам је ли то тачно, али је истина да сам увек била лудо тврдоглава. Као сасвим мала, била сам повучена и лако свадљива; нисам никад плакала, нити попуштала другоме за вољу.

Једног дана, кад ми је било десет година, моја тетка је донела на сто пудинг у пламену. То ми је било први пут да видим ову посластицу. „Запалила га је само да га ја не поједем" — помислила сам и од беса савила дебелу сребрну виљушку, на велико теткино запрепашћење. Виљушку сам савила као да је укосница.

Другом приликом, угледала сам како се теча мучи да извуче из подрума буре од 60 килограма. Шалећи се, он ми рече: „Да не мислиш, можда, да ми помогнеш?" Осетих како ме подилазе хладни жмарци. Ја стрчах у подрум, дохватих буре и изнесох га уз степенице. Било је толико лако да га нисам ни осетила.

Кад је теча о томе причао познаницима, нико му није веровао. Моји вршњаци су ме зачикавали да прескочим једну високу ограду. Залетела сам се, прескочила ограду, али једна гвоздена шипка распарала ми је бутину. Извадила сам марамицу и ставила на рану која је крвавила.

— Боли те? — запитао је један од дечака.

— Не! — одговорила сам стиснутих зуба. — Мене никад ништа не боли.

Тога тренутка бол је ишчезао и више га нисам осетила.

Једном приликом, кад ми је било тринаест година, једна моја тетка рекла је другој:

— Чинимо за њу све што можемо. Хранимо је, одевамо, купујемо јој играчке... Па опет нас не слуша. Баш је чудна!

То ми је било доста. Окренула сам се на петама и напустила дом тако како сам била одевена — без капута, а падала је киша. Те ноћи спавала сам у једној капији у Оксфорд Стриту, у Лондону.

Сутрадан, у једној чајџиници недалеко од Кингс Кроса, прочитала сам оглас: „Потребна сервирка. Храна и напојница осигурани". Власник чајџинице био је доброћудан дебељко по имену Жозе Терена, а његови гости све сами боеми: акробати, људи који дижу терет и други улични артисти. Међу њима осећала сам се као код своје куће. Најзад, више нисам била дете. Зарађивала сам.

Једном приликом затекнем чувеног „Херкула с вашаришта", старог белокосог Шкотланђанина Џека Алена, како савија огромни жарач који је стајао крај наше пећи.

— Ви сте пошашавели! — рекох му разјарена.

Истргнула сам му жарач из руке, исправила га и оставила на место.

Забезекнути Џек Ален остао је без речи.

— Девојко, јеси ли свесна шта си учинила?

Дохватио је моју шаку и узвикнуо:

— Ручица ти је тако малена! Јеси ли већ радила у неком циркусу?

Ја слагах:

— Наравно! Ја сам акробата!

После тога, он ме је запослио у малом путујућем цирку су Греј. У њему сам била срећна, јер сам добијала и пристојну награду.

Једног дана стаде преда ме директор циркуса, блед од љутине:

— Зашто си се претставила под туђим именом? Ти си Џоан Радес и немаш четрнаест година! Тражи те полиција. Одмах да си пошла са мном!

Са шездесет шилинга у џепу прескочила сам рампу и нестала у ноћи. После извесног времена нашла сам се у Ливерпулу. Спавала сам на пољанчету где је био „резерват" за скитнице и просјаке-свираче, а умивала се рано изјутра на оближњем градском водоскоку. На тргу сам видела проседог човека како савија ексере и гвоздене полуге. Мора да сам сувише дуго пиљила у њега, јер ме је наједном позвао:

— Мала, хоћеш да пробаш?

Ја узех ексер и дивље га пресавих надвоје. Присутни прснуше у смех, а ја, црвена од стида што сам старца осрамотила на послу, зуждих дуж улице. Међутим, била сам гладна, а у џепу ни пребијене паре. Зато уђох у једну гвожђарску радњу:

— Тати су потребни велики ексери, па вас моли да му дате један као мустру, — рекох.

Трговац ме чудно погледа, па ми даде десетину ексера. Ја одох у улицу Вилие и из једне јавне говорнице истргох с ланца дебели телефонски именик. Затим окупих свет око себе и започе моје прво извођење на улици, које ми је обезбедило своту довољну за ручак и преноћиште. Дани, недеље и месеци су се низали, а ја сам стицала све већи углед.

Често су ме питали који ми је тренутак био најтежи у животу од онога дана кад сам открила своју снагу. Мислим да је то био догађај са аутомобилом Цила Деја.

За време рата, враћали смо се с приредбе која је била дата у Оксфордшајру за војнике америчког ваздухопловства. Време беше страховито. Мој аутомобилчић клизао се час лево час десно на снегу и поледици, кад, у светлости фарова, видех једног човека како ми даје знаке. Приближивши се, препознадох Џона Пертвиа, једног од артиста. Тражио је моју помоћ. Требало је извући кола Цила Деја из процепа стене над самом провалијом у који се беху заглавила.

Џон и ја покушасмо да их ослободимо. Вукли смо из све снаге, али без успеха. Одједном, у мене уђе бес и повиках:

— Склоните ми се! Не сметајте!

Повукох из све снаге и кола таквом силином излетеше на друм да сам се стропоштала на земљу, али човек и кола били су спасени.

После рата, два олимписка шампиона у дизању терета позвали су ме у Беч на такмичење. То су Фиц Флекер и Вили Панкл. Они су мислили да сам обична варалица. Међутим, на њихове очи сам савила дебео ексер коме њих двојица нису ништа могли. То вече завршила сам своју тачку тиме што сам обојицу подигла у ваздух.

И у Риму сам имала успеха.

Вративши се у Лондон, примила сам познатог холивудског импресарија Сол Лесера.

— Хоћете ли ангажман за филм? — рекао ми је он. — Да играте женског Тарцана.

— Колико бих тамо остала?

— Седам година.

— Не. Ако може само на годину дана.

— Искључено. Седам или ништа.

— Онда ништа. Ја сам дете лондонског предграђа. Ја волим Лондон и не могу без њега.

— Онда, довиђења!

— Довиђења и збогом!

★

Тако гласи кратка аутобиографија младе Џоан Радес, најаче жене на свету, коју је она испричала једном енглеском новинару.

ВЕРОВАЛИ или не...

ХРАМ ВОДЕ

За време сушних периода, свештеници једног великог храма у Пуни, у Индији, затварају херметички

сва врата на храму и затим његову унутрашњост пуне водом, коју ведрима доносе из реке Мутха. Кад читава грађевина буде пуна до таванице, врата се отварају и читаве реке покуљају напоље, натапајући околне баште и њиве. Чак и ако се жеље свештеника не испуне — да се облаци поведу за овим призором и проспу кишу — становници су задовољни, јер њихова сува земља добије потребну воду.

ИСПУНИО ОБЕЋАЊЕ

Године 1778, кад је Француска стала на страну америчких колониста у рату против Енглеске, енглески адмирал Родни налазио се у једном француском затвору за дужнике. У свом очајању што не може да оде у Енглеску, Родни се у затвору хвалио да би он, да је само на слободи, уништио и француску и америчку флоту. Сазнавши за то његово хвалисање, француски фелдмаршал војвода од Бирона притекао је Енглезу у помоћ. Позајмио му је новац који је овај дуговао и тиме му омогућио да оде у Енглеску. Родни је одмах преузео команду над енглеском флотом и, испуњавајући своје „обећање", потукао је, године 1782, Французе на мору у близини Доминика. Додуше, други део своје претње, то јест да ће уништити и флоту младе америчке државе, никад није остварио.

ОДБИЛИ ЦЕЛУ КАНАДУ

У време Париског мира, 1763 године, Енглези су понудили Французима читаву Канаду, „дивљу и голу земљу" како су је онда сви називали, у замену за острво Гваделупу. Францу-

зи су одбили енглеску понуду, сматрајући да је, због великих плантажа шећерне трске, ово острво неупоредиво драгоценије од „голе Канаде".

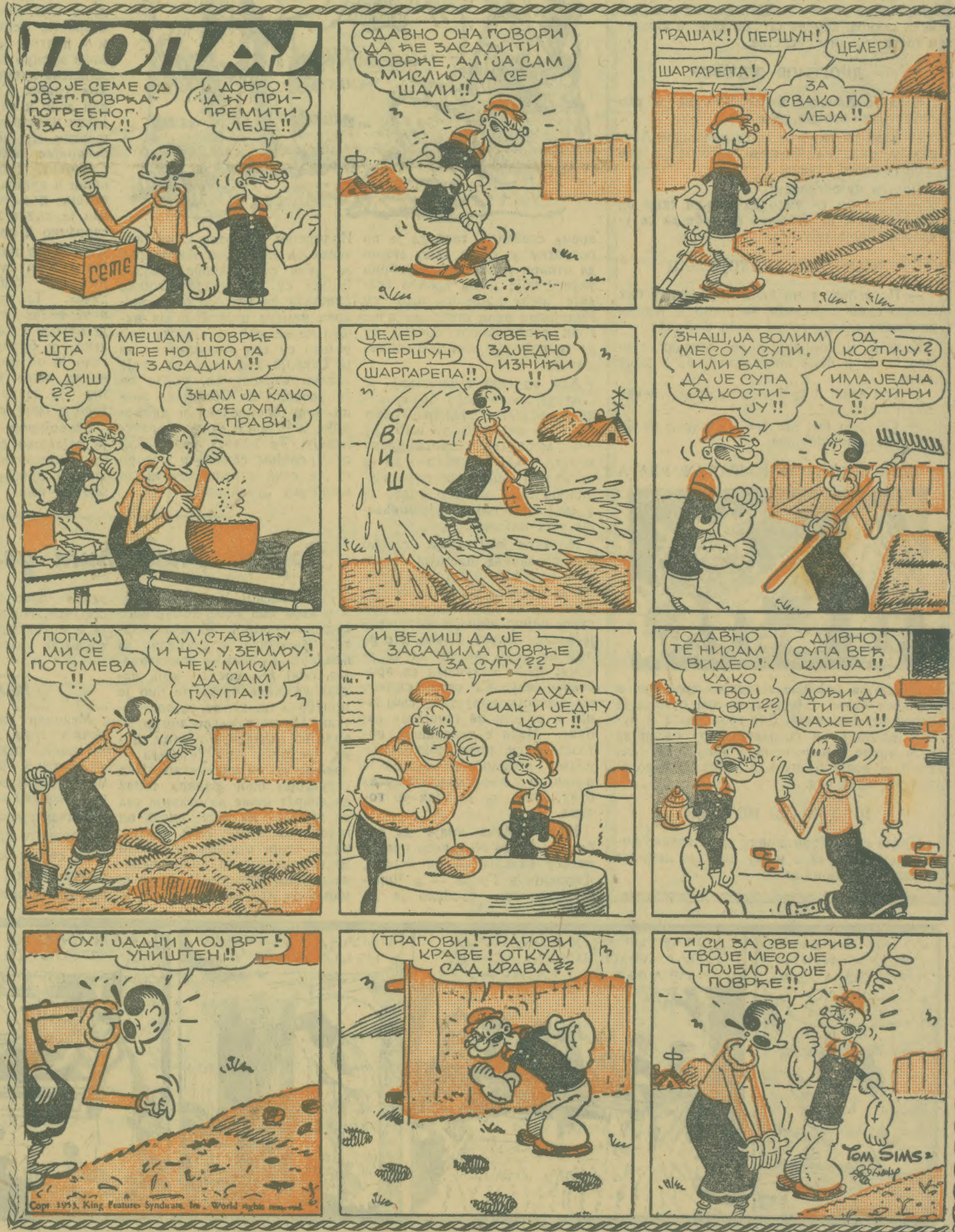

Која је ово риба?

Ова риба чији вам цртеж дајемо живи у потоцима и рекама Средње Европе. Лако се може познати по устима, око којих с горње стране висе четири брчића. Леђа су јој маслинасте боје. Икра јој је отровна. Она избегава мирне воде и тражи хладне текуће воде са песковитим и шљунковитим дном. Почетком зиме скупи се више риба на једно место, завуку се у дубине и тако проведу зиму. Ова риба иначе спада у породицу шарана, али је од свих својих сродника најспретнија и најокретнија. Храну тражи ноћу. Месо јој није много укусно.

Да ли знате како се зове ова риба?

(Мрена)

ШТА ЈЕ СТРАТИГРАФИЈА?

Стратиграфија је одељак геологије који се бави проучавањем геолошких формација у циљу реконструисања географских, климатских и животних прилика за време појединих формација.

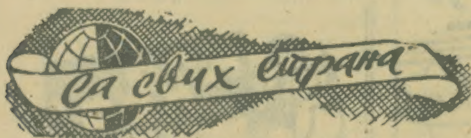

НАЈМАЊИ ОКЕАН

У свету постоје три океана: Велики или Тихи, Атлантски и Индиски. Индиски Океан је најмањи. Његова површина износи 73,4 милиона квадратних километара, а са споредним морима 74,9 милиона. Највећа дубина Индиског Океана налази се на једном месту јужно од острва Јаве и износи 7.000 метара. По мишљењу стручњака, укупна запремина воде Индиског Океана износи 292 милиона кубних километара. Овај океан налази се између Азије, Африке, Аустралије и Антарктика. Од Тихог Океана одвојен је подневком најјужнијег рта Тасманије, а од Атлантског подневком Игленог Рта, најјужније тачке Африке. Највећи привредни значај овог океана састоји се у вађењу бисера код острва Цејлона, по чему је Индиски Океан на првом месту међу океанима. Он има велику важност и због морских паса и пингвина који се у њему лове. Богат је и рибом, али то нема онако велики значај као код других океана. Иначе, његов привредни значај у целини мањи је од значаја Атлантског Океана. За светски саобраћај Индиски Океан постао је приступачан тек кад је чувени морепловац Васко де Гама опловио око Африке, 1498 године, и на тај начин пронашао морски пут из Европе за Индију. Проналазак Америке одвратио је пажњу Европљана од Индиског Океана. ... му је тако опао и значај, али је поново порастао кад је прокопан Суецки Канал, 1869 године.

★ ★ ★

ЦРЕПОВИ ОД ЦЕМЕНТА

Црепови од цемента све ... више производе у неким земљама и тамо су готово потпуно заменили црепове од иловаче. Машине за масовну производњу цементних црепова пореклом су из Данске, али су у Енглеској усавршене, па је тако и производња цементних црепова повећана у Енглеској. Француска је изградила читав низ фабрика за израду цементних црепова, па је, захваљујући томе, успела да савлада тежак проблем брзог покривања кућа оштећених за време рата. Има машина које израђују, и то помоћу аутоматских уређаја, по 4.000 оваквих црепова за један сат, а неке за осам часова произведу онолико црепова колико је потребно за покривање десет кућа. Рад на овим машинама није нимало компликован, па га могу обављати и нестручни радници. Неке фабрике успеле су да црепове глеђошу у разним бојама, тако да они добијају блиставу површину. На исти начин могу се глеђосати и цементне цеви, затим плоче за облагање зидова, азбестно-цементне плоче и шупљи блокови.

★ ★ ★

ПЛЕМЕ ЧИМУ

На обали Перуа, северно од града Тањила, налазе се рушевине зване Чан-Чан. По мишљењу стручњака, ту је некад било насеље у коме је живело око 250.000 становника, а припадало је индијанском племену Чиму. Изгледа да је то племе дошло из Мексика и да је сродно племену Маја. На обалама Перуа оно се населило почетком наше ере. Бавило се земљорадњом и риболовом. Око 1400 године племе Чиму нестало је под у арцима горштака — Инка, који су освојили њихову главну тврђаву Парамунгу. Сматра се да је град Чан-Чан био средиште једне велике државе. Култура овог племена била је на високом степену. Сачувани су зидни украси у бојама, трагови паркова, справе за наводњавање земљишта, утврђења зидана од цигле, ковани алат, предмети од сребра, злата и бакра, земљане посуде итд.

★ ★ ★

ЈЕДНО СТАРО ПРАВО

У старо време, нарочито у Старом веку, власници морске обале имали су право да заплене и оробе сваки брод који бура баци на ту обалу, или који се сам насуче на плићак. Ово право нарочито су искоришћавали средњовековни владари и кнезови, па и друга властела која је имала своје засеоке иградиће на обали мора или језера. Многи нису чекали случајну несрећу, него су је и сами изазивали на разне начине. Тако су неки власници палили велике ватре на брдима изнад морске обале где је било доста спрудова и плићака и на тај начин намамљивали брод који се због буре налазио у опасности. Неки су чак слали своје људе тобож да помогну броду у бури, а да га уствари наведу да се насуче, само да би искористили своје право и дошли до плена.

★ ★ ★

МАШИНА ЕРОДАК

Машина еродак је проналазак новијег времена и служи за прикупљање воде из барица које се стварају на аеродромима. Помоћу ове машине може се за неколико минута усисати око 1.800 литара воде. Њу је конструисао Енглез Френк Илвен. Њена важност види се из овога: ако авион на млазни погон, који клизи страховитом брзином по аеродромској писти, за време спуштања или узлетања наиђе на неку барицу, заправо рупу, онда може доћи до судара и до врло тешких последица.

★ ★ ★

БУТАРОГА

Бутарога или ботарога је нарочито прерађена, усољена и димљена икра неких морских риба. Најчешће се прерађује икра рибе ципла. Овако прерађена икра служи као укусна посластица. Слична је кавијару, па се код нас, у Далмацији, употребљава за јело. Позната је бутарога из места Трпња.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПИСМО КОЈЕ ГОВОРИ

Један Американац из Филаделфије недавно је патентирао један свој изум, који ће, по његовом мишљењу, начинити праву револуцију у дописивању. Више неће бити потребно да директор предузећа диктира дактилографкињи разна писма. Сад има само да метне лист магнетичне хартије у једну специјалну машину и да изговори садржину писма. Машина ће на том листу оставити трагове као на грамофонској плочи и кад прималац добије писмо он има само да га стави у сличну машину и да га саслуша.

НАЈСТАРИЈЕ ЉУДСКО НАСЕЉЕ

Једна америчка научна експедиција наишла је у североисточном Ираку на остатке једног насеља за које је утврђено да је старо преко 7.000 година. Према томе, то би било најстарије људско насеље које је до данас откривено. У питању су остаци града М' Лефата, малог насеља које се састоји од групе ниских кућерака. Према стварима које су тамо нађене, може се закључити да његови становници нису знали за грнчарију, али су имали секире и алате од камена, а израђивали су и фигурице од земље. Како изгледа, они још нису били почели да гаје жито.

ДРАГОЦЕНИ МЕТАЛИ У СРЕДЊОЈ АФРИЦИ

Велике наслаге драгоцених минерала: берилијума, танталита и монацита откривене су у близини Биките, у Јужној Родезији. Танталит се употребљава за легирање челика, а нарочито онога који се употребљава за израду млазних авионских мотора. И берилијум служи за легирање племенитих челика, а легира се и с бакром. Метал торијум, који је састојак монацита, употребљава се за добијање урана. У Северној Родезији нађени су и германијум и литијум. Германијум се употребљава у производњи радио-транзистора, новог проналаска који ће заменити обичну радио-цев (лампу), а литијум има широку примену у индустрији стакла и изради флуоресцентних лампи.

ЕЛЕКТРОНСКИ УРЕЂАЈИ У ПОТРАЗИ ЗА ЗАКОПАНИМ БЛАГОМ

Експедиција састављена од чланова Савета за унапређење острва Роуда, Удружења нуклеарних научника и једне радарске компаније у Америци, опремљена модерним електронским уређајима и усавршеним војним детекторима за мине, заједно с неколико искусних гњураца, пошла је да тражи закопано благо гусарског капетана Кида. Ово је први пут да су ловци на давно нестала или потонула блага опремљени овако модерним уређајима.

ЛЕЖАЈИ КОЈИ СЕ НЕ ПОДМАЗУЈУ

У Шкотској се производе машински лежаји (лагери) које није потребно ничим подмазивати. Материјал од кога су они израђени има мали коефицијент трења, па зато није потребно никакво подмазивање. Ови лежаји примењују се нарочито у индустрији прехранбених артикала, текстила и на аутоматима. Овај лежај, као и сваки други, састоји се од челичног прстена, али је он постављен једним прстеном од бронзе и пластичне масе, чије је индустриско име флуор. Значај овог „сувог лежаја“ веома је велик. Тако, например, у текстилним машинама једна кап уља за подмазивање може да упропасти више метара скупе тканине, а слично се догађа и при фабрикацији хартије и прехранбених артикала.

ПУТ ПОПЛОЧАН УРАНОМ

У близини једног града у Новом Јужном Велсу, у Аустралији, цео један друм поплочан је ураном, као и многи ивичњаци у самом граду. Овај друм начињен је од камена из једног оближњег мајдана пре неколико десетина година. Сад, кад је Рударски институт почео истраживање урана, видело се да камен из тог мајдана, као и остало камење у околини, садржи велик проценат урана.

ВИСИНСКЕ СТАНИЦЕ

Амерички стручњак за космичке зраке др Сергије Корф изнео је да у свету постоји најмање 40 висинских станица, не рачунајући оне у Совјетском Савезу. Све ове станице налазе се на висини изнад 2.300 метара и служе за потребе метеорологије, за проучавање космичких зракова и сунчевог зрачења, као радио-опсерваторије итд. Највиша станица налази се у Боливији, на вису Какалтаја (5.460 метара). Сједињене Америчке Државе имају седам оваквих станица, од којих је највиша у Колораду.

СОБА ОД БЕТОНА ЗА МОРСКЕ РИБЕ

У каналу између острва Онуши и Аваци, који се налази према јужном делу Јапана, праве се собе од бетона за морске рибе. Око 1.280 бетонских блокова, на којима су направљени прозори на свим странама, спустиће се у море и тако направити нека врста соба за заштиту риба. На тај начин струје на дну мора неће имати утицаја на рибе, а осим тога рибе ће имати бољу исхрану, па ће се и брже множити. За ово ће се утрошити око 27.000 долара да би се повећао риболов, пошто су ови предели, услед интензивног рибарења у току рата, постали веома сиромашни у риби.

ЗЕЛЕНИ АМЕТИСТ НА ТРЖИШТУ

Бледозелени аметист појавио се недавно на тржишту драгог камења у Француској. Аметист је љубичаст варијетет кварца, али има и примерака готово црвених. Налази се у шупљинама и пукотинама силикатних стена и у кварцним жицама које пресецају аргилошист. Ма каква била, боја аметиста није уједначена. Понекад кроз масу настаје природно смењивање између љубичасте и жуте и између љубичасте и зелене боје. Жарењем, љубичасти аметист претвара је у жут, а сада му је истим поступком први пут дата постојана зелена боја.

... Кукини, урођеници једног од Хавајских Острва, необично су добри тркачи. Они су у стању да за

осам часова претрче по 126 километара да би рибу, уловљену на морској обали, донели свежу до својих насеља у унутрашњости.

...гајит, један редак минерал густа састава и беле боје, који је код Плешца, у Хрватској, нашао Фран Тућан и хемиски га испитао, добио је име по Људевиту Гају.

...метарски систем уведен је у Србији законом од 1873 године, две године пре но што је, 20 маја 1875, седамнаест европских и америчких држава потписало у Паризу метарску конвенцију.

... реч теј је кинеског порекла. Наиме, чај се кинески каже „те“.

...жута застава означава зазу. Кад

се на неком броду истакне жута застава, значи да је брод под карантином.

...чувени композитор Масне имао је у свом стану клавир израђен у облику писаћег стола. Ово није била никаква Масенова ћуд, већ једини начин да се отресе гостију који су му досађивали молећи га да им свира. Наиме, Масне је на такве молбе одговарао да нажалост нема клавира у кући.

...најтоплији град на свету је Масава, у Еритреји. У Масави може јаје да се скува на сунцу, јер се тамо жива у термометру често ... 48 степени, и то у хладу.

...наш први речник написао је Фауст Вранчевић. То је био упоредни речник пет језика: латинског, италијанског, немачког, далматинског и мађарског. Штампан је у Млецима 1595 године.

... у америчкој савезној држави Орегон постоје два града који се зову Браћа и Сестре.

... француски књижевник Александар Дима-отац написао је 600 књига, које романа које драма.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) санитетски материјал; 5) једна планета; 7) мера за течност; 8) иницијали аутора „Јазавца пред судом“; 10) прост број; 11) група дипломатских претставника; 12) стари град у Феникији; 13) староседеоци Француске; 14) иницијали српског цртача, акварелисте и литографа (1817—1899); 15) мањи залив; 16) река у Јужној Америци; 18) дневни оброк; 19) врста постоља; 21) космати део коњског врата; 22) врста першуна; 24) географски појам; 25) аутор „Утопије“; 26) грубо сукно; 27) губитак на тежини робе; 28) скраћеница једне академске титуле; 29) држава у Африци; 30) место у Хрватској; 32) покрајина у Грчкој.

Усправно: 1) кретање ваздуха; 2) покрајина у Азији; 3) врста катрана; 4) мера за површину; 5) планинско земљиште; 6) бог лепоте у грчкој митологији; 7) личност из познатог Гетеовог романа; 9) љиљан; 11) једна електрода; 13) животиња из рода антилопа; 15) разонода; 17) пољопривредна алатка; 19) један метал; 20) бела глина; 21) врста атмосферског талога; 23) спортска дисциплина; 25) начин, стил; 27) носач у Кини; 29) незаоштрен; 31) слово латинице.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ар; 3) слап; 5) уникат; 7) Исо; 8) Ниш; 10) роб; 11) зова; 12) ир; 13) орах; 14) апарат; 17) Анам; 18) франак; 20) алас; 21) Ах; 23) Гоби; 24) Спа; 25) ето; 26) Арг; 27) алкари; 30) Арда; 31) та.

Усправно: 1) али; 2) рак; 3) сноб; 4) панорама; 5) Усора; 6) Тиват; 7) Ири; 9) шах; 11) Зоран; 15) парабола; 16) анаси; 18) флота; 19) Капри; 20) аге; 23) Хаг; 24) Сара; 26) крт; 29) ада.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Супротности

Коцком се одаберу двојица да буду играчи. Само они играју, али и остали неће ништа мање уживати као посматрачи. Ево шта раде ова два играча. Један од њих (ту опет треба одредити који ће почети) учини ма какав покрет, а онај други треба да учини баш супротно томе. Например: први устане, други треба да седне; први се смеје, други се претвара као да плаче; први дигне руку, други је спусти; први развуче уста, други их скупи. То тако иде све док онај који треба да учини супротно не погреши и учини исто што и први. Он тада мора да дâ залог и уступа своје место свом партнеру, а наместо овог долази нов играч

из групе гледалаца. Игра тече док се сви играчи не измењају и сви не оставе залог.

Занимљива играчка

Узмите бео картон и прецртајте слике број 1 и 2. Удесите да буду бар трипут веће него што су ове наше. Лепо их обрежите маказама, а на слици број 1 прорежите и она три места, I, II и III, означена дебљим линијама. Пробушите на обема сликама оне црне тачке означене словом Р.

Кад сте то учинили, пажљиво провуците кроз прорез II змију с друге слике и цео крај А, а крај В провуците кроз прорез III. Змију која је сад на задњој страни слике, провуците кроз прорез I и удесите слику на слику, тако да се рупице поклопе. Увуците у њих парче меке жице и савијте јој крајеве. То ће бити осовина на којој ће се окретати слика број 2 кад мичете крај В горе и доле. Састављене слике изгледаће као она сличица број 3.

Слику удесите да се змија не види, па лагано прстом притисните крај В. Змија ће извирити из корпе и изићи, баш као да ју је факир изазвао својим свирањем.

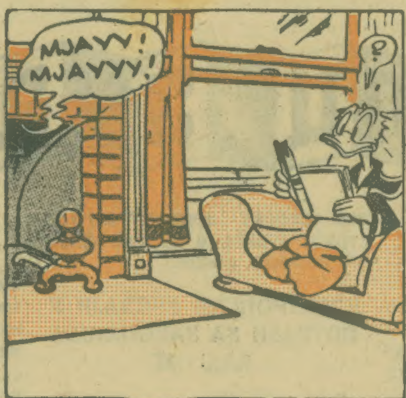

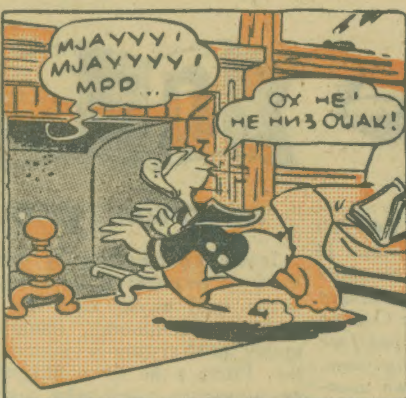

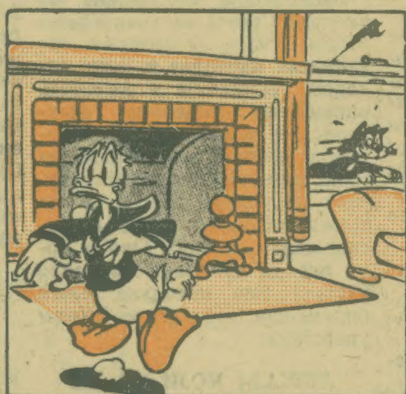

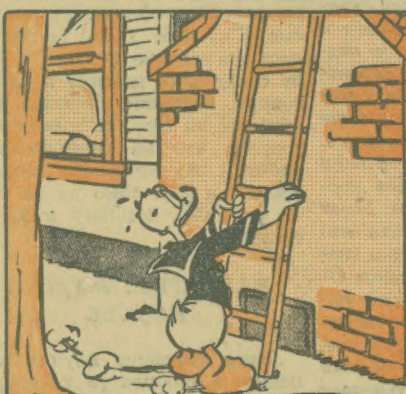

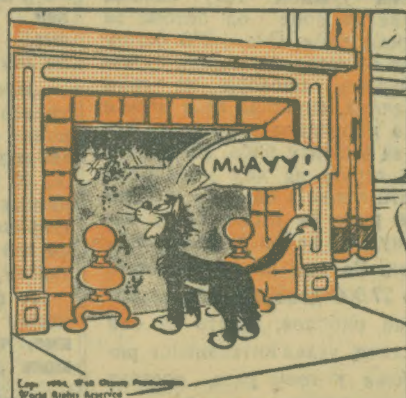

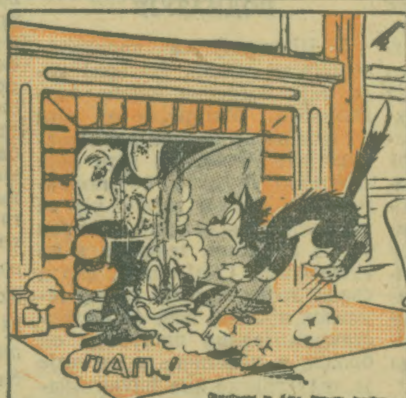

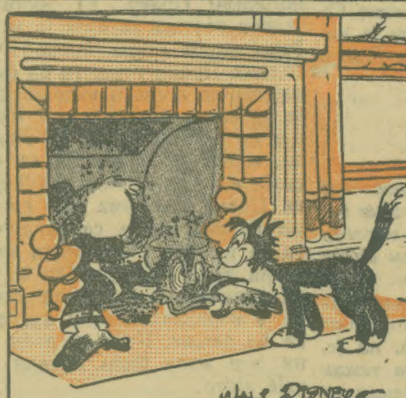

БЕЗОБРАЗНИ ХОРАЦИЈЕ

Хорације: Замисли, већ пола године мозгам код кога ми је кишобран и тек данас се сетих да сам га теби позајмио. Молим те, врати ми га што пре.

Паја Патак: Безобразлук! Што се тога ниси сетио пре но што сам га оправио?

РАЗЛОГ ЗА СВАЂУ

— Ух што су се Паја и Пата данас посвађали! — прича Белка Хорацију.— Патина вика чула се чак у трећој улици.

— Шта је могао бити узрок такве свађе? — чуди се Хорације.

— Ситница. Пата је тражила од Паје да погоди колико она има година.

— Па?

— Па... погодио је!

ТАЧНА РАЧУНИЦА

Напао Плутон Перу Ждеру, а он, бежећи преко неких тараба, поцепао одело. Мики је спреман да плати накнаду и пита Перу колико тражи.

— То је бар лако, — вели Пера. — Одело сам платио десет хиљада. Прошле године сам га преврнуо, што ме је стајало две хиљаде. Дакле, треба да ми даш укупно 12.000 динара.

Који је ОДГОВОР тачан

ТЕНИЈА је:
- *стара игра*
- *биљка*
- *украс*
- *лука у Грчкој*

НЕВИЈЕ је:
- *град у Француској*
- *римски песник*
- *стари новац*
- *појава на мору*

ФИНТА је:
- *далматинска одећа*
- *потез у мачевању*
- *острво*
- *средоземна лука*

САМСУ-ИЛУНА је:
- *персиски спев*
- *оаза у Арабији*
- *стари град у Месопотамији*

ХИПОКАМП је:
- *спортски терен*
- *фантастична животиња*
- *нарочита раса коња*
- *планина*

ОДГОВОР:

ТЕНИЈА је у архитектури украс у облику равне траке на којој су израђени геометриски орнаменти или таласна линија.

НЕВИЈЕ Гнеј (око 270—204 пре наше ере), био је римски песник и творац римске народне драме. Писао је трагедије по угледу на грчке. Главно дело му је „Пунски рат", народни еп у сатурнинском стилу, у коме је испричана и најстарија историја Рима.

ФИНТА означава привидан покрет код мачевања да би се заварао противник. Иначе, то је италијанска реч која значи и лаж, изговор.

САМСУ-ИЛУНА је вавилонски краљ (око 2080—2040 године пре наше ере). Он је син Хамурабијев. Одбио је Касите који су сишли са Згроса и напали његову државу.

ХИПОКАМП је морска неман која има фантастичан облик. Предњи део има облик коња, а задњи облик рибе. Ово је чест мотив на саркофазима и новцу римског цара Галије а (260—268).

Пустоловине Малога Џонија и Кинеза Шанг-Лина

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-1-82, пошт. фах 124 — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају